

Az ülésszak keretében sor került *Tóth István*, a Helikon Kastélymúzeum osztályvezetője kalauzolásával a Helikon Könyvtár meglátogatására. Május 19-én este a Virágh László vezette Ars Renata-együttes adott nagyszerű hangversenyt. Május 20-án az ülésszak résztvevői *Németh József*, a zalaegerszegi Göcsej Múzeum igazgatója vezetésével tekintették meg a környék műemlékeit (Türje–Sümegeg–Szigliget–Egrefy).

*

Folyóiratunk jelen számában közöljük az ülésszakon felolvasott előadások többségét, valamint Kovács Sándor Ivánnak a vitában elhangzott hozzászólásának kiegészített szövegét. Néhány előadás szövegét viszont terjedelmesebb változatban, később fogjuk közölni.

Verseghy Ferenc emlékülés (Szolnok, 1982. december 3.)

A tudományos emlékülésre ezúttal nem nagyobb kerek évforduló jegyében került sor, mint egy évtizeddel korábban, Verseghy halála másfélszázados évfordulója alkalmából, vagy előzőleg a költő születése kétszázadik évfordulójára készült emlékkönyv esetében. A szerényebb keretek között megrendezett szakmai találkozó tartalmában mégis a korábbiak folytatója, az eredményes műhelymunka tanúbizonysága. A hagyományossá vált együttműködés szelleméhez s gyakorlatához híven, a tudományos eszmecserére a Magyar Irodalomtörténeti Társaság, az MTA Irodalomtudományi Intézet XVIII. századi osztálya, a TIT Szolnok megyei Szervezete, valamint a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár rendezésében került sor. „A marsiliai ének”-et előadó gimnáziumi kórus után a helytörténeti hagyományok kutatását támogató Városi Tanács nevében Fenyvesi József elnök mondott elismerő és biztató szavakat a város szülötté, Verseghy életműve ápolásáról, a szolnoki Megyei Könyvtár irányításával folyó munkálatok eredményeiről.

Az emlékülés programja két egymással érintkező nagyobb témakört ölelt fel. Margócsy István összefoglalta a felvilágosodás költője, írója, fordítója, nyelvtudósa, esztétája s elméletirója, az enciklopedikus műveltségű Verseghy szerepét kora irodalmi életében; Szajbély Mihály Verseghy poézisról írt műve kapcsán J. J. Engel kiaknázásával összefüggő forráskapcsolatról beszélt; Szörényi László Verseghynek a Káldi-féle bibliafordításról szóló kéziratoss értekezését s előtörténetét mutatta be. A Nagy Miklós elnöklétével lefolyt ülés további részében Deme Zoltán Verseghy könyvtára újabban előkerült hagyatéki listája alapján foglalta össze az írói könyvtár megközelítőleg teljes, rekonstruált állományával kapcsolatos új ismereteket. Kaposvári Gyula újabb adatokkal járult hozzá a Verseghy-család történetéhez. Szurmay Ernő Verseghy szolnoki utóélete kapcsán vázolta a máig történeteket, visszatekintve a régmúltra s az elődök megbecsülendő tevékenységére és erőfeszítéseire. Az emlékülés tanulságai s az elnöki összegezésben hangsúlyozott eredmények tanúsítják, hogy Verseghy életműve alkalmas tárgya a hosszú távú műhelymunkának, s hogy általa és vele összefüggésben vizsgáljuk kora irodalmi életét, nyelvújítási vitáit, esztétikai s elméleti polémiáit. Másrészt ismét igazolódott, hogy a szolnoki Verseghy Könyvtár köré tömörült munkaközösség fáradozásai meghozzák gyümölcsüket. A kézzel fogható eredmények fölidézése az emlékülés kapcsán azért is indokolt, mivel egy saját kezdeményezésű alapozó vállalkozás befejező fázisához, illetve újabb munkálatok megindulásához kötődik. Eddig a következő kiadványok jelentek meg gondozásukban:

Verseghy Ferenc. 1757–1822. Emlékkönyv Verseghy Ferenc születésének 200 éves évfordulójára. Szerk. Kisfaludi Sándor. Kiad. a Szolnok Megyei Könyvtár és a TIT Szolnok megyei Szervezete. Szolnok 1957, 63. – In memoriam Verseghy Ferenc. Emlékkönyv a Szolnokon 1972 dec. 14–15-én tartott ülésszak anyagából. Szerk. bev. Szurmay Ernő. Kiad. a Verseghy F. Megyei Könyvtár, Szolnok, 1973, 154. – Verseghy Ferenc: Rövid értekezések a Musikáról. VI. énekekkel. Bétsben 1791. Hasonmás kiadás. Kiad. a Verseghy F. Megyei Könyvtár, Szolnok 1972, 2, XX p.

Mintegy évtizede kezdődött el Verseghy legterjedelmesebb latin nyelvű munkájának magyarra fordítása és közreadása. Az *Analytica institutionum linguae Hungaricae* (I–III. k. Buda 1816–1817) összefoglaló nyelvészeti és esztétikai műve az évek folyamán – a fordítói munkaközösség kiváló teljesítménye és Szurmay Ernő szívós szerkesztői irányítása révén – tizenkét füzetben megvalósult. Az

első füzetben (1972) olvasható Versegly művének bevezetője, nyelvfilozófiai felfogásának ismertetése. Az I. k. (Pars I) „Etymologia Linguae Hungaricae” füzetei voltaképpen egy tudománytörténeti értékű leíró nyelvtan fordítását adják. A II. k. (Pars II) „Syntaxis Linguae Hungaricae” két füzete, a magyar nyelv mondatánával, csatlakozik a magyar nyelv etimológiája füzeteiben lefordított hangtanhoz és alaktanhoz. A III. k. (Pars III) „Usus aestheticus Linguae Hungaricae” a magyar nyelv törvényeinek elemzését nyújtja, s hét füzetben „a magyar nyelv művészi felhasználása” alcímmel Versegly stilisztikai, poétikai és retorikai nézeteit tartalmazza. Ezáltal a kevesek által ismert forrásmű szakszerű fordításban magyarul is hozzáférhetővé vált.* Versegly tudós írói hagyatékának közzététele azonban ezzel nem fejeződött be; sor kerül majd további magyar nyelven meg nem jelent írásainak átültetésére is.

Az idei emlékülés valódi meglepetése *Versegly Ferenc kiadatlan írásai* sajtó alá rendezésének megindítása volt. Első kötete az 1780-as években írt, s jobbára általa is kiadásra szánt műveket tartalmazza. Ebből a gazdag forrásanyagból választották az emlékülés szervezői a Versegly szobrának megkoszorúzásával befejeződő program mottóját: „... elég lesz nékem, ha szíves igyekezeteimmel az igazságnak derülését csak egy garádicsocskával előbbre mozdíthatom nemzetemnél”. Várakozással tekintünk a további kötetek megjelenése elé, amelyek változatlanul kis példányszámban (300–400 példányban) a Versegly Könyvtár sokszorosító üzemében készülnek, de nemcsak Szolnok város jeles szülőtte emlékezetének ápolását, hanem a XVIII. és XIX. század körüli évtizedek föltárását és kutatását is szolgálják.

Hopp Lajos

Krleža-konferencia Budapestén

1982. december 2-án és 3-án került sor az MTA Irodalomtudományi Intézete és az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének rendezésében a Magyar Írók Szövetsége széklázában a „Miroslav Krleža: Hungarica” című tanácskozássra, mely a nagy horvát író életművének magyar kapcsolatait és párhuzamait kívánta bemutatni. A tanácskozáson zágrábi, újvidéki és magyarországi kutatók vettek részt. Az előadásokon, korreferátumokon és hozzászólásokon kívül kiadói szakemberek, szerkesztők részvételével kerekasztal-vitára is sor került Krleža életművének magyar fogadtatásáról. A tanácskozás szünetében nyitotta meg az író magyar műveiből rendezett kamara kiállítást Domokos János, a budapesti Európa Könyvkiadó igazgatója.

A konferencia első napján a rendező intézmények részéről Sötér István, illetőleg Bosnyák István (Újvidék) mondott bevezetőt, melyben a nagyszabású életmű magyar vonatkozásainak további kutatásának szükségességéről beszéltek. Üdvözölte a tanácskozást Jure Kaštelan költő Zágrábból, a résztvevők a szerző előadásában hallgathatták meg Juhász Ferenc Miroslav-Krleža-sírató című művét, a vendéglátó Írószövetség részéről pedig Jovánovics Miklós főtítkárral köszöntötte az egybegyűlteket.

Az előadások és korreferátumok a komparatiztika különböző módszereivel közelítették meg a krleži életmű magyar összefüggéseit. Bori Imre (Újvidék) és Lőkös István (Eger) elsősorban az író Ady-élményének következményeit vizsgálta előadásában, a genetikus kapcsolatok tipológiai párhuzamokat is eredményeztek a két életmű egyes rétegei között. Fried István (Budapest) a horvát írótt összehasonlító irodalomtörténeti szempontból tette mérlegre. Az újvidéki Thomka Beáta és Csányi Erzsébet elsősorban konkrét tipológiai analógiákat (Balázs Béla korai drámájával, illetőleg Szerb Antal regényével) mutatott be. Aleksander Flaker professzor (Zágráb) a krleži annon-magyar kronotoposz sajátosságait taglalta, Vujicsics D. Sztoján (Budapest) kísérletet tett előadásában a horvát író életműve magyar szálainak áttekintésére és értékelésére. Bosnyák István és Bányai János (Újvidék) Krleža esztétikai felfogását, irodalomszemléletét vetette össze magyar kortársaiával: Sinkó Ervinével és

*VERSEGHY Ferenc, *A magyar nyelv törvényeinek elemzése*. Analyticae institutionum linguae Hungaricae. Ford. Bartha Lászlóné, Borók Imre, Győri Gyula, Imre István, Lukácsi Hubáné, Száz Kázmér. Lektor Szörényi László. Szerk. Szurmay E. Kiad. a Versegly Megyei Könyvtár. Szolnok 1972–1979. 1–3. rész, 1–12 füzet.

Versegly Ferenc kiadatlan írásai. A szöveget gondozta, jegyz. Deme Zoltán. Szerk. és előszó Szurmay E. Kiad. A Versegly F. Megyei Könyvtár, Szolnok 1982. 265 l.